

BÁNKI ÉVA

HOGY MONDJÁK A PORLASZTÓT PROVANSZÁLUL?

Álmomban ma is gyakran járkálok életem egyik legfontosabb helyszínén, az elvárásolt kastélyban, a pesti bölcsészkar Pesti Barnabás utcai épületében. Lassan felmegyek az A portán át a VIII-as előadóba, megtalálom a harmincöt éve otthagytott jegyzeteimet és az esőkabátomat, aztán megyek tovább a harmadikra. Itt megkeresem a kislépcsőt, ez visz egy néptelenebb emeletre, a negyedikre, keringek a fantasztikusnál fantasztikusabb tanszékek között. Ósláv, altajisztika, numizmatika, afrikai nyelvek, kartográfia, iranisztika... Keresem a kislépcsőt, mert van egy ötödik, egy még fantasztikusabb emelet is. Talán jártam is ott – vagy valamelyik álmomra emlékszem valóságként. Ki tudja már.

Ez a régi egyetem a maga beugróival, keresztfolyosóival, csigalépcsőivel, hasznos és haszontalan tanszékeivel eltűnt – a hajdani épületet azóta visszavették és alaposan átépítették a piaristák. De 1985-ben, mikor érettségi után felvettek, nagyon is létezett. Azt pletykálták, egyes tanársegédek, tizenakárhány éve esztétika és valamilyen szakos ürgék tulajdonképpen bent laknak az épületben, egyre csak keringenek szobáról szobára, folyosóról folyosóra – a takarítók és a biztonságiak képtelenek elkapni őket. A bölcsészkar saját törvényekkel rendelkező város volt, úgyhogy ezt a „csövezést” mindenki elhitte. Hiszen az egyetemi polgárságba – így vagy úgy – nemcsak a felvett hallgatók tartoztak bele, hanem mindenféle fura fazonok is. Ők délutánokat töltöttek a büfében vagy a híres kari olvasóban: a magyar nyelv japán eredetét, a csillagképek és a kalligráfia kapcsolatát kutatták – vagy nem kutattak semmit, lődörögtek a folyosón, vagy aludtak egy nagyot a lexikonok között.

Alvász? Nekem, aki éveken át megszállottan keringtem folyosóról folyosóra, ilyesmi eszembe sem jutott volna. A kötelezőkön túl tanultam középlatint, ófranciát, filmesztétikát, műfordítást, még térképészetet is. A középkori költészet iránti megszállottságom akkora volt, hogy jelentkeztem egy „provanszál társalgás” szemináriumra is. Természetesen ma már senkivel nem lehet provanszálul „társalogni”, hiszen a trubadúrok nyelve kihalt, ám mi azt is megtanultuk, hogy kell az autónkban provanszálul porlasztót vagy féklámpát cserélni. Az én apámnak soha nem volt autója, úgyhogy fogalmam sem volt, mi az a porlasztó vagy féklámpa, ráadásul ezek mind egy hagyományörző nyelvész által kifundált szavak voltak. Ám mi megtanultuk komoran, bőszén, lelkiismeretesen. Nem tűnt hihetetlennek, hogy *egyszer* szükségünk lesz minderre.

Ha kiléptem a Váci utcára vagy a Duna-partra ebből a csodálatos üvegházból, szédelegve kóvályogtam. *Kint* más volt a gravitáció. A levegő ólmosabb és nyirkosabb. És a féklámpa és a porlasztó egészen mást jelentett, mint a francia tanszéken.

De mi voltunk *fent*. Ha az ember kinézett a harmadikról, a világirodalom tanszék ablakából, csak kétségbeesetten fel-alá rohangáló pöttöm pontokat, imbolygó játékhajókat és játékhidakat látott. Sokszoros volt a túljelentkezés, mindenki *ide* akart tartozni, nem *amoda*. Akik elvégezték a bölcsészkart, ilyen-olyan jogcímen

visszasomfordáltak, fontoskodó ábrázattal kortyolgatták a büfében a kávéjukat, lelkesen integettek a volt tanáraiknak, bekéretőztek a szemináriumokra. Nem tudták elviselni a *lenti* világot. Mi, tizenkilenc-húsz évesek szívből sajnáltuk őket.

Itt a magaslesen, a harmadikon egészen magától értetődő volt, hogy ha kijelentjük, „meg kell változtatni a magyarok olvasási stratégiáit”, „be kell emelnünk a kánonba X-et, Y-t meg ki kell ebrudalni”, akkor milliók fognak bennünket követni. Mindenki lélegzet-visszafojtva lesi, hogy mit határozunk.

Én tényleg hittem ebben? Hogy Ildi néni, az én régi, kisvárosi magyartanárnőm „ejti” majd Radnótit, ha mi „fent” úgy határoztunk? Hogy csak az az olvasási stratégia fog létezni, amit mi „jóváhagyunk”? Nem, nem hittem el egészen. Ami nem jelenti, hogy egyáltalán nem akartam hinni benne. Mert csak ez a csodavilág adta meg azt a káprázatos élményt, hogy nyelvről nyelvre, évszázadról évszázadra, versről versre úszkálgassak ide-oda, mint egy évszázadok mámorától megszédült aranyhalacska.

Petőfi „felejtős”? Elavult lenne Arany János? A lírája még hagyján, no de az epikája...! Engem nem a kijelentések tartalma foglalkoztatott, hanem a szabadság, hogy bármit gondolhatok és mondhatok. Hogy egy kihalt nyelven is megszereltessem az autóm porlasztóját, bár a porlasztóról azt sem tudom, hogy eszik vagy isszák vagy porlasztják.

Akármit, akárhogy persze a bölcsészkaron sem lehetett. Szabályok itt is voltak, noha egészen másfélék, mint a nagykanizsai Szabadság téri általánosban. Ez a professzor vagy az a professzor ciki volt, őt tilos volt a folyosón megszólítani, vagy kérdezni tőle valamit. Ezzel vagy azzal az állásponttal nem volt szabad egyetérteni, különben a büfében görbén néztek ránk. Megbukni szinte lehetetlen volt, de a bölcsészkar élet mégis tele volt buktatókkal: az ember egyetlen megjegyzéssel is kockáztathatta, hogy kiesik a „fősodorból”, hogy kiderül, nem olyan „jó fej”, mint hitték róla.

A legrettenetesebb volt, hogy soha semmit nem olvastunk el alaposan, csak csipkedtük a szövegeket, mindegyikbe bele-belekedtünk, *tudtunk* róluk, de az interpretációért, nem magukért a művekért lelkesedtünk. Megállás nélkül az irodalomról beszélünk, mindenki, én is, miközben alig voltak primer olvasmányélményeink. Bárki kiváló eredménnyel véghezvethette el úgy a magyar szakot, hogy az öt év alatt csak elemzéseket olvasott. Mindannyian szövegekről írt szövegek közt bolyongtunk.

És mi magunk is idézeteknek éreztük magunkat. Eleven tükröknek egy nagy szöveglabirintusban. Mint annyi vidéki lányt, engem is felszabadított az egyetem, ám közben megfosztott a létezés biológiai realitásaitól, az együttérzés elemi képességétől. A kollégium mellett egyszer végignéztem egy megmérgezett macska agóniáját. Vajon mit jelenthet ez?, töprengtem – és közben homályosan szégyelltem magam: ennyi tanulás után nem volt könnyű *érezni* valamit.

Közben persze ott motoszkált bennem nagyapám kérdése: ki fizeti ezt? Kinek az érdeke fenntartani ezt a tükörlabirintust, a provanszál porlasztót, ezt a mesésen gyönyörű álomvilágot? Lassan-lassan szakadozott a szocializmus valósága, százezrek érezték a válságot és a bizonytalanságot a bőrükön, miközben mi az olvasási stratégiák forradalmát, az irodalmi kánon felülvizsgálatát szorgalmaztuk. Azt hittük, *fent* vagyunk, miközben csak kívül rekedtünk a társadalmon.

Hajdani évfolyamtársaim közül sokan öngyilkosok lettek. Mások – köztük én is – egyetem után évekig nem találták a helyüket. Rettentő nehéz volt *visszaszokni* a társadalomba. Amíg bölcsészkarra jártam, minden kapcsolatom megszakadt a rokonaimmal és a régi barátaimmal.

Egy kanizsai *néni* dolgozott az egyetemen, a régi tanítónőm nővére, a Zsuzsika, aki Budapestre jött férjhez, és állást kapott egy távol-keleti nyelv tanszékén. Ugyan miért? Zsuzsika kicsit pöntyögött németül, de persze egyetlen távol-keleti nyelvet sem beszélt. Ő néha elélem libbent valamelyik folyosón, a régi családi barátság okán rángatta a karomat, és kérdezgette, hogy vagy, Évike?

Évike? Én rettentően szégyelltem ezt a kisvárosias becenevet, ezt az udvarias (vagy éppenséggel tapintatlan) tudakozódást, és mikor a nagymamáról, apámról, a húgomról érdeklődött, hirtelen nem is tudtam, kikről-mikről beszél. Hallottad, Évikém, hogy az Egyesült Izzóból elküldenek Kanizsán több száz embert? Talán apukádat is... Én csak bámultam rá. Az Egyesült Izzó a maga kétezer munkásával messzebb volt tőlem, mint a provanszál autófényező műhely vagy Kheopsz fáraó piramisai.

Egyidőben anyám ezen a Zsuzsikán keresztül tartotta velem a kapcsolatot. Akkoriban nem voltak mobiltelefonok, én pedig eltűntem a családom radarjáról: egy idősebb zenésszel csöveztem egy Csalogány utcai kölcsönlakásban.

Az egyik szép májusi napon Zsuzsika – akinek nem sok dolga lehetett azon a bizonyos tanszéken – a második emelet lépcsőfordulójánál kapott el. Berángatott egy poros könyvtárszobába, leültetett egy rogygyant fotelbe, és nagy fontoskodva kezembe nyomott egy pohár vizet. Meghalt az édesapád, Évikém, azonnal haza kell menned. Tessék? Hogyan?, kérdeztem értetlenkedve. Meghalt, mondta Zsuzsika. Csak annyit tudok, meghalt. Nem bírta a szíve. Ó, jaj, az az elbocsátás! Annyira feleslegesnek érezte magát!

Kikecmeregtem a fotelből, és otthagytam Zsuzsikát az előre odakészített papír zsebkezdőkkel.

Először is felmentem a harmadikra. Aztán átsétáltam a másik lépcsőházig, és leereszkedtem az első emeletre. A büfében körbenéztem, talán ittam egy kávét, és fogadtam a köszönéseket. A szavak, a szavak, a szavak! A másik lépcsőn visszamentem a harmadikra, lófráltam a termék között, megtaláltam a kislépcsőt, felcammogtam a negyedikre. Valahol az afrikanisztikai tanszékénél ránéztem az órámrá. Uramatyám! Kezdődik a szemináriumom a portugál tanszéken. Bár még csak ötödéves voltam, órákat tarthattam. *Illett* megbecsülni magam.

Fogtam magam, és engedelmesen elbaktattam a Szerb utcába. Persze mondhattam volna a titkárnőnek, hogy édesapám meghalt, nem tartok órát, rögtön indulnom kell haza. Mondhattam volna, de nem mondtam. Ebben a szógyárban, az egyetemen a halálra nem voltak szavak. Elképzelttem, ahogy a titkárnő zavartan kutat a fejében a közhelyek között, hogy részvétet nyilvánítson. A szavak, a szavak, a szavak! Őszinte részvétem... Biztos voltam, hogy ezt nem tudnám elviselni.

Minden annyira blódnak tűnt. Képtelen zavaromban csak lépkedtem a Szerb utca felé a kora nyári hőségben.

Az órát megtartottam (emlékszem, remekül sikerült), és aztán úgy, ahogy voltam, egyetlen válltáskával elbandukoltam a Déli pályaudvarra. Emlékszem, jól megbüntettek a vonaton, mert a diákigazolványom otthon maradt.

Három és fél óras zötykölődés után végre hazaértem.
 Őszinte részvétem. Évikém.
 Őszinte részvétem. Hogy hagyhattátok magára szegény apátokat?
 Szavak, szavak, szavak. Ezek se jobbak vagy rosszabbak.
 De bírni kellett.

Aztán persze visszatértem az egyetemre.
 De már nem *úgy*. Nem egészen.

BALÁSSY FANNI

I részletek | BOCS, HOGY ÉLEK

Sosem kérsz bocsánatot, csak jössz, és kérdés nélkül kiszakítasz belőlem egy darabot. Olykor sejteted, máskor minden előjel nélkül bukkansz fel, és csípőfogódat, amit mindig magadnál tartasz, a húszba vágod, és kitepsz belőlem egy cafatot. Az elsőnél még felordítok a fájdalomra, a sebből vér szivárog, gennyedzik, alig heged, a másodiknál is, a harmadiknál is, aztán egyre kevésbé kapálózok, lenyelem a kiáltást, létezésem körvonalait a hasításnyomok összeforró szélei adják. Teljesen érzem, megcsonkítva távozom. Hagyod, hogy megszeressem valakit, hogy valaki a részemmé váljon, aztán kiszakítod belőlem, és a legrosszabb, hogy ezért sosem kérsz bocsánatot.

*

Ma láttam egy képet. Egy Mesut nevű férfiről készült, valahol Törökország és Szíria határán, a pusztító földrengést követően. Ott ült az otthona romjain, és fogta a lánya törmelékek közül kinyúló, merev kezét. Ott ült, és arra gondolt, hogy majd lemegy a nap, és újra felkel, és elfárad a test, aludni kell, és erőtlenné válik, enni kell pár falatot, és kimerül, fel kell frissíteni, és közben itt ez a sok ember, hangyabolyként rajzik, teszi a dolgát, morajló hangzavar, és nincs csönd, egyetlen percre sincs, nincs néma főhajtás, nincs emelkedettség, nincs megállás, nincs semmi, ami szép, csak egyvalami van, múlt idő meg létige tagadó formában, mert valaki volt, most meg egyszer csak nincs, vagyis nem ott van többé, ahol eddig volt, és te hiába tudod, hova tűnt, hallgatsz róla, és nem kérsz bocsánatot, sosem kérsz bocsánatot, és minden kérdésre hallgatsz, nem mondd meg, hogyan tovább. De néha szájalom ébred benned, olyankor elfordítasz egy csapot, nitralginba borítasz mindent, és elernyednek az izmok, és olyankor jobb, határozottan jobb, és olyankor nem a sebre gondol az ember, hanem arra, milyen volt előtte, milyen jó visszaemlékezni arra, amikor ép volt, és olyankor még erősebben kapaszkodik a romok alá temetett kézbe, és már nem bosszankodik az elmaradt bocsánatkérésen, csak összeszorítja a szemét,

és minden idegszálával hinni akarja, hogy nem lehet így vége, valaminek mindenképpen lennie kell, nem lehet ennyi az egész.

Bocs, de nem lehet ennyi az egész.

*

Nem mondom, mondd ki te. Mondom, mondd ki te. Én aztán biztos nem. És a nap lemegy a mi haragunkon. Kifinomult stratégiád része, hogy hallgatsz, a fejedre húzod a paplant, és a fal felé fordulsz. Tudd meg, én is a fal felé fordulnék, ha lenne az oldalamon. A matracok között feszülő rés, akár egy demarkációs vonal, és a bőrdöböl olyan jegesség árad, hogy termozoknit húzok a takaró alá. Egy ideje szeretetembargó lépett életbe, nem ölelsz át, nem adok eszkimópuszt. A barátaink kétségbeesetten kapkodják a fejüket, figyelmeztetnek, hogy humanitárius katasztrófa kapujában állunk, de kit érdekel, vértessék fel magukat homokzsákokkal meg segélycsomaggal, én biztosan nem kapitulálok, kapitulálj te, ha akarsz. Szövetségeseket gyűjtesz magad köré, azt hiszed, két lépéssel előttem jársz, de nekem is megvannak a magam tengelyhatalmai. A roham kezdetét veszi, eszkalálódik a konfliktus, háború földön, vízen, levegőben: padlóhoz vágott ikeás étkezés, fröccsel arcon öntés, a negyedikről lehajigált ruhák. Nem lenne egyszerűbb megadni magad? Miért nem lengeted meg a fehér lobogót? Miért nem teszed le feltétel nélkül a fegyvert? Én? Miért én? Én aztán biztosan nem. Nézz körül, a lakást felszántó lövészárorendszer, a felhalmozott lőszer, a ledobásra kész nukleáris arzenál, ez mind a te műved, ez mind miattad van. Miattam ugyan miért lenne? Persze ha jobban belegondolok, azt talán másképp kellett volna, és akkor másképp kellett volna reagálnom, és amiatt nem kellett volna felhúzni az orrom, és még az elején meg kellett volna beszélnünk, mindent a legelejétől fogva meg kellett volna beszélnünk, és akkor most nem állnánk itt mankóra támaszkodva, kifakadt sebekkel, néhány végtaggal kevesebbel. Addig kellett volna demilitarizált zónává kineveznünk az otthonunkat, amíg lehetett, és ki kellett volna mondanunk azt a lesajnált szót, azt az alulértékelt kifejezést, hogy bocsánat. És ahogy a tekintetünk találkozik két lövészállás felett, egyszerre nyomjuk meg az indítógombot, és egyszerre lőjük ki egymásra a mindent felemészítő rakétákat, és le sem vesszük egymásról a szemünket, amíg nem látjuk a másikba csapódni az atombombát, a felismerést, hogy már nem szeretjük egymást. Egyikünk sem nyerte meg a csatát, mindkettőnk elvesztette a háborút.

*

Szombat hajnal, a nap első sugarai, madárcsicsergés, Edvard Griegtől a Peer Gynt első szvit és fűró. A dolgozó gépezet téglának ütközik, jajveszékelésére az álom maradék morzsjaja is kipereg a szemedből, az óra pillantasz, hat óra négy perc, fejed visszahull a párnára, átörökített Kádár-kori reflex lesz rajtad úrrá, mardos a szégyen, hogy te itt horpasztasz, a bal oldali szomszéd meg már a világ szépítésén és jobbításán fáradozik. Újra az órára sandítasz, hat tizenegy, ideje kelni, a kávé nem főzi le magát. Kitarod az ablakot, hadd áradjon be a reggeli szmogszegény szellő, de jobb felől érett nyúlországot hoz a szél, Töhötöm, a jobb oldali lakó öt és fél kilós kiskedvence ipari szarógép, a szomszéd pedig kitartóan halmozza a kifogyhatatlan Nesquik-bogyót a körfolyosón rendszeresített tárolójában. Bevágod az ablakot, az oxigén amúgy is túlértékelt, felcsapod a laptop tetejét, ha már ébren vagy, legalább tedd hasznossá magad. A szemed lomhán kúszik egyik e-mailról a másikra, a kezed a langyos bögreestre kulcsolod, éppen egy sürgős levél fontos válaszához gyűjtesz

verbális muníciót, amikor a felső szomszéd is bekapcsolódik a haláltáncba, házi papucs helyett szteppcipőben szántja végig a hajópadlót. Aztán a lentiek is ébrednek, náluk a reggeli torna a hangszálakra korlátozódik, nincs az a korai időpont, amikor ne tudnák tételesen számba venni, mit gyűlölnék kirrthatatlanul a másokban. A finálé alaphangját a szembeszomszéd adja meg, szélesre tárja az ablakát, és dallamos technóval köszönti az új napot. A szemből átdübörgő dobegép ütemesen masszírozza az agyad, a felső szomszéd Michael Flatley társulatába készül felvételt nyerni, az alsók egy kettős gyilkosság küszöbén állnak, jobb oldalról Töhötöm támad, balról átfúrták a kedvenc vászonképedet, és akkor úgy döntesz, hogy elég volt, lépned kell valamit. A házmaster hamar lekoptat, mindenkinek megvan a maga problémája, mondja, ezért órákat ülsz egy darab papír felett, hogy olyan alapvető igényeidet fogalmazd meg, mint a békés alvás vagy a tiszta levegő, és csak visszaolvasva veszed észre, hogy az egy sorra jutó elnézés-kérés száma meghaladja a kettőt, és aztán magad is elbizonytalanodsz, hogy valóban érdemes-e a zaj meg a szagok miatt picognod, bezzeg üknagyapadék a jég hátán is, és akkor röstellkedve összegyűröd a lapot, és a magad módján veszed fel a kesztyűt, a felsőnek mamuszt akasztasz a kilincsére, az alsóknak párterápiás szőrolapot csúsztatsz át a küszöbön, a szembeszomszédnak Chopin-prelűdválogatást dobsz a postaládájába, a bal oldalon betömködöd nedves véccépapírral a lyukakat, Töhötöm szartartályát pedig az éjszaka leple alatt autóillatosítókkal ékesíted fel. És aztán vársz. Türelmesen. És reménykedsz. És bízol. És idővel a torkodon akad minden elnézést és minden bocsánat, mert a cipősarkak győznek, meg a tényértörés, a technó, a fúró meg Töhötöm. És akkor banános dobozokba pakolod az életed, és szégyenkezve elhagyod a süllyedő hajót.

*

Már megbocsáss, de mégis hogy gondolod? Nem fér a fejembe. Nem, nincs tévém, azon is a Mezzo megy. Ne haragudj, jól értettem? *Való Világ?* A Veres Péter-kötetre gondolsz? Azt kérdezed, aláereszkedtem-e már a Tiktok birodalmába? Úgy érted, Theun de Vriestől a *Titkok birodalmába*? Bocsánat, de én *Blick* helyett blikkfangos mondatokat olvasok, *Story* helyett elbeszélésben utazom, és ne merjen senki *lekiskegyedezni*, esetleg méltóságos asszony, ha kérhetem. Már ne is haragudj, de én az Árpád-házi királyokat egy Bélga-szám nélkül is fel tudom sorolni, a repohárból is eltartott kisujjal iszom, az egyetlen párizsi, amit megeszek, a Sauté de Boeuf à la Parisienne, dekantálatlan bort magamhoz se veszek, könnyedén különbséget teszek szuvidálás, konfitálás és flambírozás között, és nincs az az ikes ige, ami kifogna rajtam. És ha már itt tartunk, egyszer és mindenkorra tisztázzuk: *Bazi nagy görög lagzi* helyett Platónról *A lakoma*, a *The Real Housewives of New York City* helyett *Az ártatlanság kora*, a Hip Hop Boyz helyett A Három Tenor, Taylor Swift helyett Jonathan Swift, Offenbach helyett Offenbach, shopping helyett Chopin, *Family Feud* helyett Sigmund Freud, David Hasselhoff helyett Michelangelo *Dávidja*, az élet iskolája helyett *Az athéni iskola*, DiCaprio helyett Da Vinci, Matisz nagypapa helyett Matisse, *The Bachelor* helyett bachelordiploma, és az egyedüli kritika, amire adok, az *A tiszta ész kritikája*. Engem nem érdekel, ki kivel, mikor, hol, mit, hányszor, hogyan, nehogy azt gondold. Persze, azért nyilván én is hallok ezt-azt, az algoritmus érthetetlen módon feldob szalagcímeket, de bocsánat, kik ezek, és mit tettek le az asztalra? Olvasták már a Hegel-összest, tudnak fejből Esterházyt idézni, felismerik a *Holdfénysonátát* az első taktus után? Azt mered állítani, hogy az én felelősségem is, ami történik? Az enyém? Miről beszélsz? Azt mondod, szálljak le a magas lóról, és

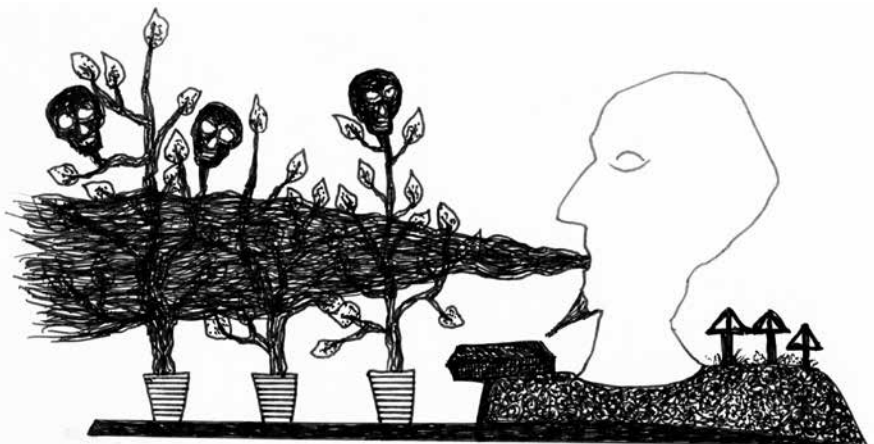
kezdjek el szart lapátolni, különben a nyakunkig hullámszik majd? Megbocsáss, de velem így senki nem beszélhet, és köszönöm, nagyon kényelmesen ülök ezen a lovon, ha pedig nyakig fog érni, annyi baj legyen, majd felmászok az ivortoronyba, odáig úgysem csap a tajték.

When people stop being polite...and start getting real... The Real World.

*

Hatost dobtál, húzz fel egy lapot: ezüstkanállal a szádban pottyantott le a gólya, a gyerek-szobádból pont a budai hegyekre látsz, apád közel van a tűzhöz, a jövőd nyílegyenesen ível felfelé, lépj a „cél” mezőre. Egyest dobtál, húzz fel egy lapot: sorsod Borsod, Szabolcs vagy Békés, nem volt gyerekszobád, apádat kiteszik a közmunkaprogramból, neked kell eltartani a családot, minden körből kimaradsz. Zsákbamacskát pörgettél a szerencsekeréken, a suttymban kiírt pályázaton te nyered a tendert, még egyszer dobhatsz. Csődöt pörgettél, kilakoltat a végrehajtó, lépj vissza a „start” mezőre. Négyest dobtál, szerencsemező, szőke vagy és kék szemű, lépj előre hármat. Kettést dobtál, szerencsekártya, a sötétebb bőrszíned miatt elutasítanak az állásinterjún, lépj hátra hatot. Hármast dobtál, szerencsekártya, az apa férfi, az anya nő, családot alapíthatsz, lépj a „cél” mező elé. Egyest dobtál, szerencsemező, a saját nemedhez vonzódsz, külföldön kezdesz új életet, mert nem mered megfogni a párod kezét a villamoson, nehogy összeverjenek, lépj a „start” mezőre. Hatost dobsz, húzz fel egy lapot, van pénzed kifizetni a magánegészségügyi ellátást, még egyszer dobhatsz. Egyest dobsz, húzz fel egy lapot, nincs pénzed, hosszú várólistára kerülsz, s belehatsz a betegségbe, mielőtt sorra kerülnél, kiestél.

Már megint te veszítesz, nem érted, miért. Bosszúsan forgatod az ujjaid között a kockát, hogy meg van-e cinkelve, aztán felmarkolod a kártyastósz, és átörgeted a lapokat: devizahiteled van, lefoglalják az autódat, lépj vissza kettőt; hónap végére nem marad pénzed, lopsz a boltból, hogy megetesd a gyereket, egy körből kimaradsz; otthagysz az iskolát, mert nem tudod eltartani magad, lépj a „start” mezőre; üzemi balesetet szenvedsz, leszázalékolnak, két körből kimaradsz; nincs pénzed fűteni, megfagysz a lakásodban, kiestél. Egyik lap a másik után, nézed, olvasod, forgatod, nem érted. Bocs, de ki lopta ki az összes jó lapot a szerencsepalikából?

PODMANICZKY SZILÁRD

I napló-részlet

ÖRÖK ÉLET MEG EGY NAP

2022. október 26. – 100,8 kg

Kalapáccsal, fúróval, csavarhúzóval, flexszel dolgozott két férfi a bevásárlóközpont parkolójában álló félkész faházon. Már harmadik napja folytak a munkálatok, de még mindig nem lehetett eldönteni, építik vagy lebontják a faházat.

A parkoló forgalomtól távoli részén öreg Volvójának támaszkodva cigarettázott egy férfi. Hajviselete a hatvanas évek gombafrizuráját idézte, és mivel meglehetősen magas volt, kényelmesen könyökölt az autó tetején. Élvezte a dohányzást, az arcáról derű sugárzott, mint aki szép emlékek között kutat.

2022. október 28. – 101,3 kg

A déli hírekben bement a rádió, hogy a NAV 8 ezer liter alkoholt semmisített meg. A kocsmában megállt a levegő. Csönd lett. A csapos koppanás nélkül tette le az eltörölt poharat. A fény, amely a keskeny ablakon át szűrődött be, most vált láthatóvá, körberajzolta a kocsmá belső határait. A sarokban, a vécébejárat mellett álló üres fogas részcsavarjai mélyen a fába süppedtek. Ekkor nyitott be egy férfi. Kezslábas volt rajta és kék, acélbetétes bakancs. Be sem csukta maga mögött az ajtót, keresztet vetett, majd csöndben leült a legközelebbi üres asztalhoz. A kocsmáros lekapcsolta a rádiót, a nedves szivaccsal megtörölte a szája sarkát, aztán kísértelt az udvaron napozó kutyákhoz.

2022. október 29. – 101 kg

A férfi a 7-es úton biciklizett hazafelé. A Mol-kút mellé érve úgy döntött, beletapos, és a kanyarodó sávban még éppen le tud hajtani a szemből közeledő lusta furgon előtt. Ahogy fölgyorsult, a furgon mögül előbukkant egy hatalmas fekete Ferrari, fölbőgő motorral megkezdte az előzést a szemközti kanyarodó sávban. Pontosan szemben a kerékpárossal. Egy szemvillanás alatt történt. Frontálisan csapódtak egymásba. A szélvédő berepedt, a kerékpáros átrepült az autó fölött, és nyakcsigolyáját törve elterült a betonon. A Ferrari továbbhajtott, de egy órán belül elfogták a rendőrök. A kerékpárost a kiérkező mentősök meg sem próbálták újraéleszteni. Ráhúzták a hullásák cipzárját, és betették a mentőbe. A rendőrök még fölrajzolták a férfi alakját, féknyomok nem voltak. A férfi kerékpárját és hátizsákját hazavitte az egyik szomszéd, a zsákban egy doboz jázmin tea volt, pénztárca, telefon. A Ferrari vezetője tíz év börtönt kapott, de később felfüggesztették a büntetést. Azóta is arra gondolok, hogy mindez így történt volna, ha nem sikerül a kerékpáron az az apró kormánymozdulat.

2022. október 31. – 101 kg

Bikafuttatás Pannonhalmán, olvasom a hírekben. Szerzetes barátaink mintha kicsit túltolták volna a világi élvezetet. Egy szempillantás alatt látom magam előtt, ahogy szerzetes barátaink villámgyors mamuszban rohannak a szőlősorok között, utánuk fújtatva a felbőszült bikák, vér és must összefolyik, gyöngyöző apokalipszis. De miért is tennének ilyet? Újraolvasom a címet. Bikafuttatás Pamplonában. Szerzetes barátaink megmenekültek.

2022. november 4. – 102,6 kg

Esik, a szél az üres ágak között futtatja a száraz leveleket. Sár és beton, az utcán félbehagyott csatornázás, autók szörcsögnek az aszfalton. Az ég olyan szürke, amelyet legutóbb London felé repülve fönről láttam, a ragyogásból. Most itt húznak el fölöttünk hangtalanul a gépek, ismerem a légi folyosókat, nyáron nyakig merülve a langyos Balatonba, megfigyeltem őket, miközben körberaboltak a balinok. Az erkélyem mögött fenyő, amott kopasz mandulafa, és egy ezüstös hővédő pajzzsal letakart villanyóra. Amikor kijött a leolvasó, rávilágított a lámpájával, azt mondta, nem tudja elolvasni, ezért hozzak fogkrémet és fogkefét. Ez soha nem jutott még eszembe, hogy fogmosás után jobban lát az ember. Fogta a nedves kefét, és szétkenste a fogkrémet a számláló előtti műanyagon, majd kisvártatva megjelentek a digitális számok. Így élünk, bezony, azóta van letakarva autós szélvédő fóliával.

Ma vékonyan eláztam ebben a londoni jellegű esőben, biciklin. Vérvételre mentem, várok az előtérben, egy asszony lépett be előttem a szobába, mögötte nyitva maradt az ajtó. Ruhák surrogtak, majd megszólalt az ápolónő: Asszonyom, vérvétel lesz. A melltartó maradhat!

2022. november 5. – 103,5 kg

Az ember csak a saját fizikai testén átszűrve tudja eldönteni, mi igaz és mi nem.

2022. november 6. – 104,7 kg

A végzet hátán táncolj, hogy lásson a nap!

2022. november 7. – 104,8 kg

Azt álmodtam, hogy az OBI-ban fizetni akarok egy csomó kerti szerszámért, de a pénztáros hiába lapozgatja a reklámújságot, nem találja a 20%-os kuponkódot. Keresi tovább, lapozza az újságot, ami tele van betonkeverővel. Bemegy a raktárba, kijön, széttárja a karját, azt mondja, nincs. Reggel fölébredek, bekapcsolom a számítógépet, megnézem a bankszámlámat, nem fizettem ugyan, de a pénzt levették a számlámról. Ekkor megjelenik az udvaron két marcona férfi OBI-főliratú kertész nadrágban, és elkezdnek hőzöngeni, hogy

mit csinálom én a feszkót a boltban azzal a kurva kedvezménnyel. Már a házban vannak, és támadnak. Az egyiknek széttöröm a fején azt a kék üvegvázát, amit még a ballagó diákjaimtól kaptam az ének-zenei általános iskolában. A másik egy csavarhúzóval rohan felém, a konyhában kihúzom a fiókot, hogy előkapjam a nagykést, de a fiókban csak konyharuhák vannak, mert a feleségem tegnap átrendezte a fióktartalmakat. A férfi csak rohan felém, rohan és rohan, de nem ér el, a halálfélelem folyamatos. Egyszer csak látom, hogy egy futószőnyegen rohan egy gyárban, ezért nem halad előre, ám mögötte még vagy száz ugyanilyen férfi csavarhúzóval, hogy végezzenek velem. Ekkor a háttérből felkiált egy nő, hogy megtalálta a vásárlási kupont, érvényesíthetem a kedvezményt, menjek fizetni. És most itt ülök, és írom ezt, a horvát rádiót hallgatom, és várom, hogy mi fog történni ezután...

2022. december 25. – 98,1 kg

Pontosan egy hónapja vagyok Londonban. És ahogy ezt leírom, forró lesz a papucs a talpamon. Mentem és mentem. Ez a súlyomon is látszik. Amikor egy éve néhány napra jöttem, minden ki volt centizve, hogy beleférfjen, Tate Modern, piacok, magángalériák. Most nem fogy az idő, csak telik. Úgy megyek ki az utcára, mint egy helyi, és így tervezem a napi konyhát, mindent sok, de kis lépésben. Meg kell ismernem a boltok minden polcát, hogy jól válasszak. Ez pedig időbe telik. Van idő. Nem gondolok Magyarországra, de néha azt mondom, hogy nálunk. Nálunk nem ilyen finom a tejföl, nálunk nem mosolyognak rád az emberek, nem kérnek bocsánatot, nem köszönik meg az udvariasságot, nálunk nem türelmesek az autósok, de nálunk van élesztő a hűtőpulton, nálunk lehet nokedliszaggatót kapni, és biológiai ecetet. Súlyok és ellensúlyok, amik első ránézésre azt mondják, választanod kell. De nem kell választanod, ebbe a zsákutcába nem megyünk be. Ellenben észre kell venni, hogy vannak pillanatok, amiket csak itt élhetek meg. Például az építészetben. Tipikus angol sorházak, amik régi angol komédiákból köszönnek vissza. Épp a tegnapi, Brockley piacra vezető sétán találtam mondani, hogy olyan érzésem támadt, mintha már laktam volna itt. A sorházak elnyúló, keskeny kertje, csendes, eső utáni utca, és hirtelen előkerült egy ezeréves balkormányos furgon. Na, igen, a közlekedés. Fejbe kell vésni, hogy itt minden fordítva van. De amikor látom az úttesten, hogy *look right*, mielőtt átmegyek, én balra nézek, mert tudom, hogy itt minden fordítva van. Ördögi körforgalom.

Ezeket a sorokat leszámítva még nem írtam semmit, vagyis egy furcsa este mégis, egy pillanat volt, amit csak itt élhettem meg.

Néha sokáig nézem az almákat a tálon
Ott van mellettük a grépfrút és a kivi
Olyan mintha mindent látnék
Pedig csak az almát látom
Ahogy visszanéz rám benne a kép
Vagy megállok a vasútnál
Robog fönt a vonat
Csöpög a víz a remegő vasról
Utasok százai haladnak a korrallal
Nem mozdulok mintha itt se lennék
Hazamegyek előveszem a borotvát
Rövid hajjal megváltozom

A felhők kisebbek lesznek
És belelátom az égbe
Ahogy a repülésirányító kémeleli a monitort
Ölében egy tál csilis babbal

2023. január 3. – 99,5 kg

Egész éjjel nem tudtam aludni. Vártam, hogy világosodjon, de egyre csak sötétebb lett. És ebben a sötétségben láttalak meg, ahogy a világűrben lebegtél. Bárhová néztél, mindenütt csillagok fénypontjai ragyogtak. Hogy hogyan kerültél ide, ekkor még nem tudtam, de elkezdtem az életrajzod után kutatni. Egy ürgeöntő és egy konyhai kisegítő munkásnő gyerekeként születél. Látszólag egyszerű gyerekkorod volt, amiben említésre méltó esemény nem történt. Édesapád minden reggel fogta a vödört, és elindult dolgozni, este pedig hazajött a vödörrel. A munkájáról nem beszélt, ahogy édesanyád sem, csak a ruháján érezted folyton a konyha sűrű ételszagát. Az iskolában úrhajósnak neveztek, mert mindehova csillagokat rajzoltál. Volt, aki zsidónak, volt, aki kommunistának gondolt emiatt. Volt egy lány az életedben, aki az iskolai karácsonyi ünnepségen egy zacskó csillagánizst ajándékozott neked, te pedig fülig beleszerettél. Nem volt köztetek semmi, de folyton a tekintetét kutattad. Aztán egyszer csak egy milliomos lecsapta a kezéről, és örökre eltűnt a közeledből. De csak a közeledből. Mert az újságok a férje miatt folyton cikkeztek róla, évente ötször-hatszor hírt kaptál felőle, láttad a fotón az új ruháját, és ez neked éppen elég volt, így örökre veled maradt. Aztán a szüleid csöndben eltűntek az életedből. Apád hamvasztása után semmi más nem maradt tőle, csak a vödör, ami éppen olyan jó állapotban volt, mint gyerekkorodban. Akkor rászántad magad, hogy mindent megváltoztass, szakíts a múlttal, és egy teljesen új életed kezdj. Kimentél a város szélére, ahol sejtésed szerint apád dolgozhatott, fogtad a vödört és az ég felé hajítottad. Csakhogy nem tudtad elengedni. Az ujjaid görcsösen ráfonódtak a vödör fülére, a vödör pedig, mint egy kis rakéta, a levegőbe emelt. Emelt és emelt, amíg ki nem szálltál a Föld légköréből, ki a Naprendszerből, és még a Tejutat is elhagytad. A vödört azóta elengedted, és teljesen egyedül maradtál a csillagok apró fénypontjai között. És akkor ezek a kis fénypontok egyre világosabbak lettek, mígnem betöltötték az egész teret, és minden kivilágosodott. Biztos voltam benne, hogy egész nap fáradt leszek, meg abban is, hogy nem érzek majd belőle semmit, mert folyton rád gondolok. Rád és a vödörré.

2023. január 6. – 99,5 kg

Ma megkérdeztem egy arab zöldségest, hogy hogyan érdemes elkészíteni az apró fehér padlizsánt. Hosszan mosolyogva nézett rám a fekete szemével és fekete hajával, aztán fölhúzta a szemöldökét, és válaszolt: Soha nem főztem még. Csak eszem.

2023. január 17. – 98,5 kg

Napok óta keresem azt az apró buborékot, ahol a felszín fölé tudom emelni a fejem, és egy mély lélegzetvétellel belekezdhetek az élmények sorába. A tizennyolcadik házassági évfordulónk napján egy dulwichi kávézó falán azt olvastam, hogy Éljen a pillanatnak. Két fiatal nő ült mellettünk, croissant-t ettek, és a szemben ülő két férfinak mesélték női dolgaikat.

A férfiak mélyen hallgattak, aztán az egyik fölállt és elköszönt. Egy férfifül maradt két női szájra, mindhárman élvezték a pillanatot. Szemben egy idős házaspár ült, az asszony forró csokit kent friss kenyérszeletekre, a férfi újságot terített az asztalra, elővett egy tollat, és bizonyos dolgokat bekarikázott. Lóverseny, új lakás? Élvezték a pillanatot. A feleségem egy vastag mandulakrémmel töltött croissant-t evett, hozzá kértem még egy lattét. Amikor a rendelésnél fizettem, kaptam egy fakanalat, amelynek hátoldalán a 16-os szám állt. Derűs fény áradt be az utcáról a hosszúkás kávézóba. Ha a 18-as fakanalat kapom, elkérem ajándékba.

Ma a Twin Peaks zenéjére tornáztam, és eszembe jutott egy régi húsvét, amikor a feltámadás filozófiai és lelki hátteréről elhangzó szónoklat alatt sztreccsingeltem a földön, és mélyen átéreztem azt a szimbolikus igyekezetet, amellyel a testem földi létét kívánom meghosszabbítani, miközben más sztreccsing helyett egyszerűen föltámad. És mindez eszembe juttatta a svájci filozófust, aki, vélhetően nem egyedül, azt állítja, hogy nem a tények a fontosak, hanem a tények között húzódó láthatatlan összefüggések, melyeket mindössze furcsa érzésként detektálunk, majd elfelejtjük, de amint újra fölbukkannak, már tudjuk, megtanultuk érezni ezt a furcsa és láthatatlan összefüggést.

Egy férfit láttam a Queens Roadon, aki láthatóan vak szemgolyóit a felhők közül előbukkanó nap felé irányította, arca egész felületével a nap felé fordult, a szája énekszerűen mozgott, és egy furcsa törzsi táncot járt előre és hátra. Élő szoborként álltam, és néztem a rohanó tömeg közepén mennyei eksztázisban dolgozó férfit. Még aznap gyalog elértem a Temzét, éppen visszafelé folyt, a hold gravitációs hatására megemelkedő Atlanti-óceán visszaduzzasztotta a vizét, amitől olyan szélessé vált, mint egy hatalmas lélegzet. Aztán egy este, miközben a White Cube-ból ballagtunk hazafelé, hirtelen felhőszakadás rontott ránk. Először beálltunk egy borozó utcai ponyvája alá, de olyan erős szél támadt, hogy mindenholnan ömlött ránk a víz. A pultos kinyitotta az ajtót, és behívott. De alig telt bele néhány másodperc, a szél föltépte az ajtót, és úgy tűnt, a vasláncsal fölfüggesztett ponyva hamarosan leszakad a széltől, és beveri a kirakat üvegét. Két sovány szakács és három pincérlány ugrott ki a viharba, hogy valahogy a helyére láncolják a vasrúdon tomboló napernyőt. Ha nem tudom, hogy egy borozóból nézem, megesküdtem volna, hogy tengeri viharban küzdő hajósokat látok, akik az életüket mentik utolsó erővel. Egy magas borpolec mögé húzódtunk, és rendeltünk pár pohár bort. A kintiek végeztek a küzdelemmel, helyre került a láncos ernyő, de a vihar nem csitult. Úgy folyt az eső az ablakon, mintha akvárium külső falát néznénk. És akkor odalépett hozzánk az egyik bőrig ázott nő, letett az asztalra három poharat és egy kancsót, majd egy titkos hálósobamosollyal csak annyit mondott: Még egy kis víz.

Élj a pillanatnak, és felejtst el, hogy örökké.

